

เมื่อคราว มก. จัดสัมมนาที่ อ.ปากช่อง เรื่องบูรณาการวิชาต่าง ๆ เสริมพื้นฐานในหลักสูตรปริญญาตรี ตอนสรุป
ท้ายการสัมมนา ผมได้ถามเรื่องสังคมอุดมการณ์ในวิชาสังคมศาสตร์ ซึ่งคณาจารย์กลุ่มหนึ่งช่วยกันระดมสมองสร้างโครง
วิชาขึ้นมาให้ที่ประชุมช่วยพิจารณา ตอนนั้นยังไม่ได้คำตอบ และตัวผมเองก็ไม่เข้าใจว่า สังคมอุดมการณ์จริง ๆ แล้วคือ
อย่างไร เพียงแต่รู้สึกว่ามันน่าจะเป็นสังคมที่ดี น่าพึงปรารถนา เป็นสังคมอุดมคติ...อะไรทำนองนั้น

จนกระทั่งเมื่อเดือนสองเดือนที่ผ่านมา มีเรื่องผูกพันไปถึงสังคม หลังจากนั้นวันสองวันเกิด “เว็บ” ขึ้นมา ถ้า
จะพูดให้เข้าใจคือเกิด “ซาโตริ” น้อย ๆ เรื่องสังคมอุดมการณ์... ท่านลองดูซิว่าจะตรงกับที่ท่านคิดหรือไม่ เชื่อว่าพอท่านอ่าน
ผ่านไปหน่อยเดียวคงถึง “บางอ้อ” แน่ ๆ

หลัก 3 หลักของสังคมอุดมการณ์

หลักที่ 1 สังคมอุดมการณ์ต้องการความมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อกันเพื่อนำสู่*ความสามัคคี*...

- 1.1 มีของกินของใช้ ทรัพย์สิน เวลา เรียวแรง ก็แบ่งปันกัน ช่วยกันในลักษณะต่าง ๆ
- 1.2 อกภัยให้กันได้ หนักนิดเบาหน่อยก็ไม่ให้ถึงกับกุมเค้น อาฆาต พยาบาทให้หนักอก ลองสังเกตตัวเอง
ดูซิ พออกภัยกันได้เท่านั้น ใจก็โล่งสบาย แล้วอย่าลืมอกภัยให้ตนเอง โดยใช้ความผิคนั้นแหละสอน
เตือนตนเอง จนสำนึกผิดได้ จะเกิดปัญญาทันที
- 1.3 ใครมีความรู้ความคิดดี ๆ เห็นอะไรที่เป็นประโยชน์ เป็นโทษ ก็บอกกัน เตือนกัน แต่ระวังการเตือน
จะมากน้อยต้องดูสถานการณ์ มิฉะนั้นแทนที่จะดีกลับเสีย เพราะอีกฝ่ายอายุแล้วเลยพาลโกรธ... จะ
เสียการ

หลักที่ 2 สังคมอุดมการณ์ต้องการการกรอบศีลธรรมล้อมไว้เพื่อนำสู่*สันติ*...

- 2.1 เราไม่ต้องการให้ใครมาทำร้ายข่มเหงรังแก ข่าพิน... คนอื่นก็เช่นกัน
- 2.2 เราไม่ต้องการให้ใครมาลักขโมยสิ่งของทรัพย์สิน... คนอื่นก็เช่นกัน
- 2.3 เราไม่ต้องการให้ใครมาละเมิดสิทธิในคุ้มครอง... คนอื่นก็เช่นกัน
- 2.4 เราไม่ต้องการให้ใครมาโกหกหลอกลวงให้เสียประโยชน์... คนอื่นก็เช่นกัน
- 2.5 เราไม่ต้องการให้ตนเองขาดสติสัมปชัญญะ บุ่มบ่าม สะเงาะสะแงะ เกิดความประมาทพลาดพลั้งทั้ง
คิด พูด ทำ เพราะผลคือก่อทุกข์โทษให้ตนเองและผู้อื่น... คนอื่นก็เช่นกัน

หลักที่ 3 สังคมอุดมการณ์ต้องการความฉลาด *ความมีสติปัญญา*...

เพื่อสร้างสรรค์เสริมคุณภาพชีวิตที่*พอเพียง*ทั้งทางกาย วาจา จิต วัตถุ และธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

ปัญญาหรือความฉลาดในสังคมอุดมการณ์ ต้องเป็นปัญญาสัมมาทิฐิ หรือธรรมปัญญา ส่วนปัญญาโลกย์
อย่างเดียวนั้นจะทำร้ายหรือทำลายสังคม ถ้าไม่ล้อมกรอบด้วยศีลธรรม จะเป็นอย่างไร ยิ่งฉลาดมาก ยิ่งโกงมาก ยิ่งเขี้ยว
มาก ซึ่งน่าสงสารเพราะเขาไม่ “เห็น” โทษของการโกง การเขี้ยวว่าจะก่อทุกข์โทษให้เขาภายหลังอย่างไร (กฎของกรรม)
ข้อธรรมที่คุ้มส่วนนี้คือ หิริ-ความละอาย โอตตปปะ-กลัวบาป และข้อธรรมอื่น ๆ

- 3.1 ฉลาด (โดยธรรม) ในการลดทุกข์-เพิ่มสุขในปัจจุบันดำรงชีพ เช่น บังจัจ 4 : อาหาร, ที่อยู่อาศัย, เครื่อง
นุ่งห่ม, ยารักษาโรค เป็นต้น (เฉพาะหัวข้อนี้ก็พูดกันได้ยาว และน่าสนใจ)

- 3.2 ฉลาดในการสร้างสรรค์วัตถุให้พอเพียงแก่การดำรงชีวิต เช่น อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ... และรู้จักระวังไม่ให้สิ่งเหล่านี้ มีความสำคัญเหนือคุณธรรม หรือหลงติดในวัตถุ
- 3.3 ฉลาดในการอบรม กาย วาจา จิต ให้ทำถูก พุคถูก คิดถูก และมีพลังภายในโดยพัฒนาจิตให้ฉลาดกล้าหาญ ด้วยการฝึกสติ สมาธิ และธรรมปัญญา
- 3.4 ฉลาดในการใช้และรักษารธรรมชาติสิ่งแวดล้อม เราทำลายธรรมชาติๆ จะกลับมาทำลายเรา
- 3.5 ฉลาดในการบริหาร ปกครอง เช่น ใช้ธรรมาธิปไตย คือ เอาธรรม (= ความถูกต้อง) เป็นใหญ่

บ่อเกิดของปัญญา (1) ฟัง-เห็น-อ่าน-ทำ-พูดคุยเสวนา (2) คิด พิจารณา ไตร่ตรองหาเหตุผลเชื่อมโยง (3) จากการฝึกสติ-สมาธิภาวนาในกรอบของศีลธรรม โดยเข้าใจเรื่อง : ความไม่แน่นอน; ต้องทนหรือทนได้ยาก; กลายยึดถือเพราะเอาจริง ๆ เข้าก็บังคับบัญชาไม่ได้ คือหลักไตรลักษณ์ = อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา นั่นเอง และที่สำคัญก็คือ ต้องมี*กัลยาณมิตร*

อันที่ (3) นี้จะเป็นขุมปัญญาใหญ่ เป็นสุดยอดของปัญญานำสู่สันติสุขแท้ เป็นปัญญาที่เปลี่ยนแก้พฤติกรรมแยกได้ ท่านที่อ่านถึงตรงนี้ คงถึง “บางอ้อ” นานแล้ว นี่คือหลัก ทาน ศีล ภาวนา นั่นเอง ซึ่งมีสอนกันมากกว่า 2,500 ปี ทั้ง 3 หลักนี้ใช้เป็นหลักสากลได้ เพราะทุกสังคมต้องการสันติสุข ซึ่งมีเหตุมาจากคนมีน้ำใจ เอื้อเฟื้อ มีเมตตา (แต่ระวังเมตตาที่พาให้ “ตกเหว” เพราะเป็นเมตตาที่ขาดปัญญา) สุจริต ฉลาด ยุติธรรมไม่เข้าข้างแม้ตนเอง กตัญญู (สังคมที่อยู่ยุติธรรมและอกตัญญู เป็นสังคมที่น่าเกลียด) ไม่อิจฉาริษยา อาฆาตพยาบาท รู้ว่าอะไรเป็นประโยชน์ เป็นโทษ อะไรดีอะไรชั่ว อะไรเป็นบุญ-บาป อะไรสมควร ไม่สมควร เมื่อใดควรยึด เมื่อใดควรปล่อยวาง อะไรเป็นเหตุของความเจริญความเสื่อม อะไรเป็นของแท้ อะไรหลอกลวง อะไรสุขแท้ อะไรสุขเทียม... อย่าเชื่อง่ายโดยไม่มีเหตุผล แต่ไม่ใช่ไม่เชื่ออะไรเลย

สังคมอุดมการณ์ เป็นสังคมที่เบิกบาน ไม่เครียด สุขสันติ และต้องเริ่มจากตนเองขยายไปแต่ละคน ขยายเป็นกลุ่ม ชุมชน หน่วยงาน.. ขยายไปขยายไป... คลุมประเทศ จากประเทศหนึ่งไปอีกประเทศหนึ่ง นี่เป็นอุดมการณ์ และควรเป็นเป้าหมายของโลก แต่ที่เป็นไปไม่ได้หมด เพราะกิเลสมันหลอกลวง มันอัดจนเขว จนเพี้ยนกันมาก กว่าที่จะผ่านจากปุถุชนเป็นอริยชน ก็ต้องออก “แรง” มาก ๆ... แต่ให้มันใจว่ามีทาง... (ขอให้ไปอ่านเรื่องมรรค 8)

แค่ทำให้เป็นสังคมอุดมการณ์ย่อม ๆ ก็จะมีความสุขไม่น้อยแล้ว *เรามาทำให้สังคมชาวเกษตรศาสตร์ เป็นสังคมอุดมการณ์กันเถอะ* ทำได้แค่ไหน เอาแค่นั้น โดยเรามาเริ่มที่ตัวเราก่อน+หากัลยาณมิตร (ระวังจะเข้าสำนักผิด มีแต่เรียไรหาเงินเป็นหลัก หรือสอนสมาธิภาวนาผิดทางหรือเพี้ยน) หาวิธีการ จากตัวเราไปที่คนใกล้ตัว ไปที่ครอบครัว หน่วยงาน ถ้าให้เร็วต้องมี*ผู้นำ* ถ้าระดับภาควิชา ก็หัวหน้าภาค ระดับคณะ ก็คณบดี ระดับมหาวิทยาลัย ก็อธิการบดี

จะเริ่มต้นที่ตัวเราก็คงต้องหัดอธิษฐาน คือเอาเจตนา อธิษฐานไม่เป็นก็เอาง่าย ๆ อย่างที่ผมเคยทำสมัยเด็ก ๆ คือ พวกผู้ใหญ่ชอบพูดว่า ทำบุญแล้วอธิษฐานซะ! เราไม่รู้จะอธิษฐานอะไรก็เลยคิดว่า ขอให้เป็นคนดี... นี่เป็นการเริ่มต้นทิศเดินแล้วค่อย ๆ ปรับทิศไปเรื่อย ๆ ให้ตรงทาง จะช้าบ้างก็ช่างมัน หยุคบ้าง ถอยหลังบ้างก็ช่าง... แล้วก็ “เดิน” ไป...เดินไป...

เมื่ออธิษฐานแล้วก็เริ่มหัดทำความดีให้มากขึ้น อย่าหลงในความดี ให้หัดทำสติสัมปชัญญะ คือทำอะไรให้มีตัวรู้ จะยืน เดิน นั่ง นอน ดื่ม กิน ทำ พูด คิด ให้ตัวรู้มีตลอด หัดสังเกตลมหายใจเพื่อเพิ่มพลังจิต และรักษาสุขภาพกายได้ด้วย (หลวงปู่พุทธ ฐานियो ท่านว่า...) หัดสวดมนต์ หากำลังใจดี เช่น คำว่าพุทโธ อาภาณีไว้เสมอ ๆ หรือคำอื่นตามแต่ละศาสนาจะนับถือ เพราะสมาธิเป็นของสากลไม่สังกัดศาสนา แต่ควรมีสติ 5 จึงจะปลอดภัย

คุณธรรมต้องนำหน้าความรู้ เพราะปัญหาแทบทั้งหมดในสังคมแทบทุกระดับ มาจากการหย่อนคุณธรรม

ควรมีหรือร่วมกันจัดสร้างสถานที่ที่ให้ความสะดวก เช่น *ศาลาธรรมเกษตร* (พุทธเกษตร 2) ในมหาวิทยาลัย-เกษตรศาสตร์ ในการให้ความรู้พัฒนาคุณธรรมและคุณภาพชีวิตตามแนวภูมิปัญญาไทย

